

Fieldlab uitnodigende buitenruimte

Opdrachtgever: Provincie Utrecht
Datum: 3 april 2024

PROVINCIE UTRECHT

KYBYS

...voor ingenieu[r]s advies

Inhoudsopgave

Inleiding	1
1. Uitnodigende buitenruimte	2
1.1. Uitnodigende buitenruimte	2
1.2. Het BVO-model: Beweeg Vriendelijke Omgeving	2
1.2.1. Uitgangpunten beweegvriendelijke omgeving	3
1.3. Het belang van een beweegvriendelijke omgeving	3
2. Grote Geusplein	4
2.1. Het Grote Geusplein	4
2.2. Faciliteiten en voorzieningen	4
2.2.1. Ontwikkelingen Grote Geusplein	7
2.3. Demografische gegevens	7
2.4. Beeld van de wijk	8
3. Participatie	9
3.1. Participatie	9
3.2. Aanpak	9
3.3. Stakeholders als ambassadeurs en contactpersoon	9
3.4. SWOT-analyse Grote Geusplein	10
3.5. Samen aan de slag met bewoners	11
3.6. Resultaten postergesprekken	13
4. Schetsontwerp Grote Geusplein	16
4.1. Ambitie en visie	16
4.1.1. Een beweegvriendelijke buitenruimte	16
4.1.2. Een integrale buitenruimte	16
4.1.3. Een toekomstbestendige buitenruimte	16
4.2. Het concept	17
5. Implementatieplan	19
5.1. Financieel kader	19
5.2. BVO-model: Orgware	19
5.2.1. Bestuurlijk proces	19
5.2.2. Participatieproces	19
5.3. BVO-model: Hardware	20
5.4. BVO-model: Software	20
5.5. Tot slot	21

Inleiding

De provincie Utrecht heeft in 2023 vanuit het beleidskader 'Sport en bewegen' en het innovatieprogramma Gezonde Leefomgeving besloten om een fieldlab 'Uitnodigende Buitenruimte' op te zetten. Doel van dit fieldlab is het opdoen van kennis over het beweegvriendelijk inrichten van een woonwijk en mensen op deze manier stimuleren om meer en regelmatig in beweging te komen. Onderdeel van het fieldlab is het na afloop delen van de geleerde lessen en ervaringen met andere gemeenten en geïnteresseerden.

Voor dit fieldlab heeft de Provincie Utrecht het Grote Geusplein in De Hagen-Vianen geselecteerd; dit is een wijk binnen de gemeente Vijfheerenlanden. Het is hier een uitdaging om de openbare ruimte zo in te richten dat deze een positieve bijdrage levert aan het sport- en beweeggedrag en andere sociaal-maatschappelijke uitdagingen binnen de wijk.

Binnen dit fieldlab is er in een driehoek samengewerkt. De provincie Utrecht heeft als opdrachtgever de kaders gesteld en de opdracht verstrekt aan KYBYS. De gemeente Vijfheerenlanden is -als belangrijkste stakeholder- nauw betrokken geweest bij de voorbereiding en uitvoering van dit fieldlab.

Leeswijzer

In dit rapport wordt het fieldlab per fase toegelicht. Allereerst komt het BVO-model (Beweeg Vriendelijke Omgeving, een model van het Kenniscentrum Sport en Bewegen) aan de orde. Op basis van dit model is het uiteindelijke implementatieplan tot stand gekomen. Hoofdstuk 2 gaat dieper in op het Grote Geusplein, zodat duidelijk wordt welke uitdagingen hier liggen. Vervolgens komt de participatie aanpak aan de orde; de resultaten van de participatie zijn grotendeels leidend geweest voor het schetsontwerp in hoofdstuk 4 (naast gemeentelijk beleid en kaders). Tot slot wordt in hoofdstuk 5 geadviseerd over de implementatie van het vervolgtraject, waarbij het BVO-model de basis vormt.

1. Uitnodigende buitenruimte

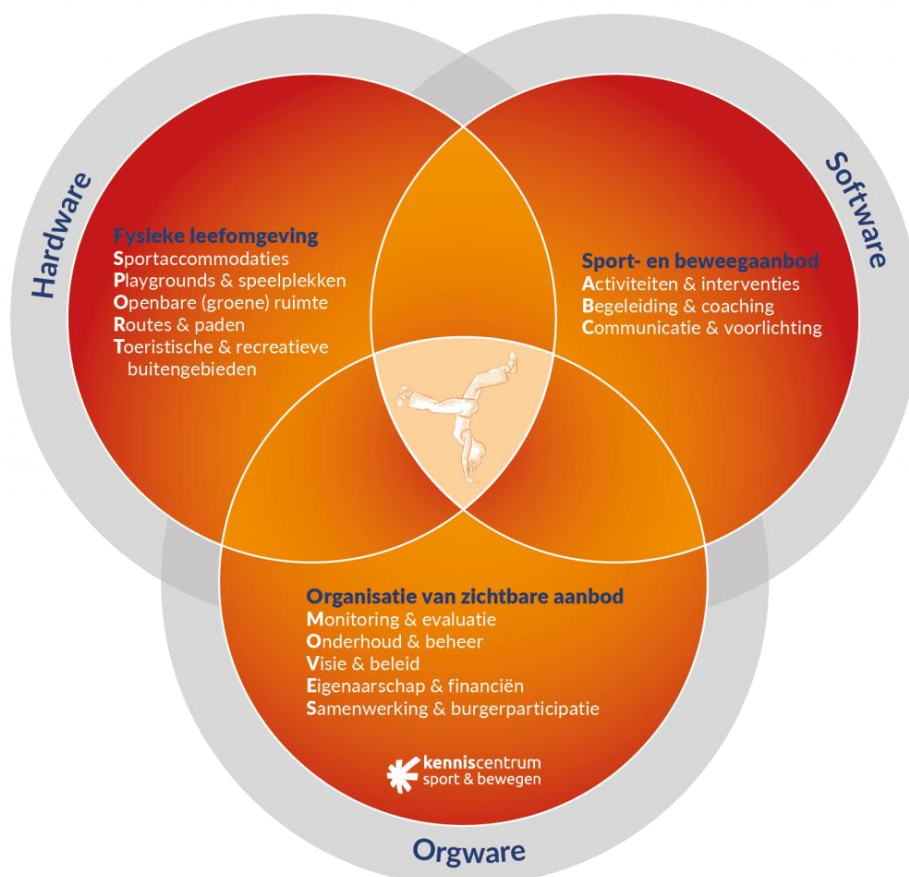
1.1. Uitnodigende buitenruimte

Een uitnodigende buitenruimte is een omgeving die inclusief is en bewoners faciliteert, stimuleert en uitdaagt om te bewegen, spelen, sporten en ontmoeten. In een uitnodigende buitenruimte (of beweegvriendelijke omgeving) zijn er meer mogelijkheden dan alleen functioneel bewegen; er is ook aanbod of gelegenheid om recreatief en sportief te kunnen bewegen.

1.2. Het BVO-model: Beweeg Vriendelijke Omgeving

Het BVO-model is ontwikkeld door het Kenniscentrum Sport en Bewegen en is een raamwerk dat gemeenten kunnen gebruiken om de leefomgeving zo in te richten dat deze mensen stimuleert om meer te bewegen. Het model bestaat uit drie pijlers: de fysieke omgeving (hardware), het sport- en beweegaanbod (software) en de organisatie van het zichtbare aanbod (orgware).

De fysieke omgeving richt zich op de inrichting van de openbare ruimte en de bereikbaarheid van voorzieningen. Denk hierbij aan het aanleggen van wandel- en fietspaden, het plaatsen van sporttoestellen in parken en het creëren van veilige en aantrekkelijke speelplekken voor kinderen.

Het sport- en beweegaanbod richt zich op activiteiten, begeleiding en communicatie en voorlichting. Denk bijvoorbeeld aan het creëren van wandel- en fietsgroepen, het organiseren van buurtactiviteiten waarbij bewegen centraal staat en de organisatie van sportaanbod in de wijk.

De organisatie van het zichtbare aanbod bevat alles wat nodig is om ook daadwerkelijk tot een aanbod te komen (zowel fysiek als sociaal). Dit gaat over gemeentelijk beleid, financiële mogelijkheden, onderhoud en beheer en het betrekken van lokale organisaties en verenigingen bij het stimuleren van bewegen.

Het BVO Model helpt gemeenten om op een integrale manier naar bewegen te kijken en verschillende aspecten van de leefomgeving mee te nemen in het beleid. Door de hardware, software en orgware op elkaar af te stemmen, kan een gemeente ervoor zorgen dat de omgeving mensen uitnodigt en stimuleert om meer te bewegen.

1.2.1. Uitgangspunten beweegvriendelijke omgeving¹

1. Een omgeving met voorzieningen (plekken) in de openbare ruimte waar mensen spelen, bewegen, sporten, ontmoeten en zich verplaatsen.
2. Een omgeving waarin gebruikers worden gestimuleerd te spelen, te sporten en zich actief te verplaatsen.
3. Een omgeving waar een activiteitsaanbod is gekoppeld aan de voorzieningen, zodat die duurzaam gebruikt worden.
4. Een omgeving die schoon, veilig, toegankelijk en uitdagend is.
5. Een omgeving die tot stand is gekomen vanuit urgentie bij de gebruiker(s) en door samenwerking tussen publieke, private en particuliere partijen.
6. Een omgeving die is toegepast en afgestemd op het juiste schaalniveau.

1.3. Het belang van een beweegvriendelijke omgeving

Sporten en bewegen is belangrijk voor iedereen. Als een omgeving zo is ingericht dat deze stimuleert dat mensen meer gaan sporten en bewegen, levert dit verschillende voordelen op. Meer beweging zorgt voor minder overgewicht (minder ziektes en langere levensverwachting), een betere fysieke en mentale gezondheid (minder zorgkosten, minder stress, beter zelfbeeld) en een betere motorische ontwikkeling van kinderen (meer plezier in sporten en bewegen). Daarnaast zorgt een beweegvriendelijke omgeving voor een socialer klimaat, een beter imago van een wijk en betrokkenheid van bewoners van de buurt.

Bij het ontwikkelen en vormgeven van een beweegvriendelijke omgeving is niet alleen ambtelijk en bestuurlijk draagvlak nodig, maar ook de vraag of problematiek van de gebruikers is van groot belang. Welke behoefte hebben de gebruikers en welke interventies vanuit het BVO-model passen hierbij? Deze vraag is uitgangspunt geweest voor de participatie en het vervolgproces binnen dit fieldlab.

¹ Whitepaper 'Speel, ren, fiets, skate, zwem, sup en bewandel... de route naar een beweegvriendelijke omgeving (Kenniscentrum Sport en Bewegen).

2. Grote Geusplein

2.1. Het Grote Geusplein

Het Grote Geusplein ligt in de wijk Vianen-De Hagen en valt onder de gemeente Vijfheerenlanden. Het plein is letterlijk het middelpunt van de wijk, omgeven door veel hoogbouw. De scope van dit fieldlab beperkt zich niet alleen tot het plein zelf; ook de omliggende bouwblokken en groen maken onderdeel uit van het project (aangegeven in de afbeelding).

Afbeelding 1: Grote Geusplein

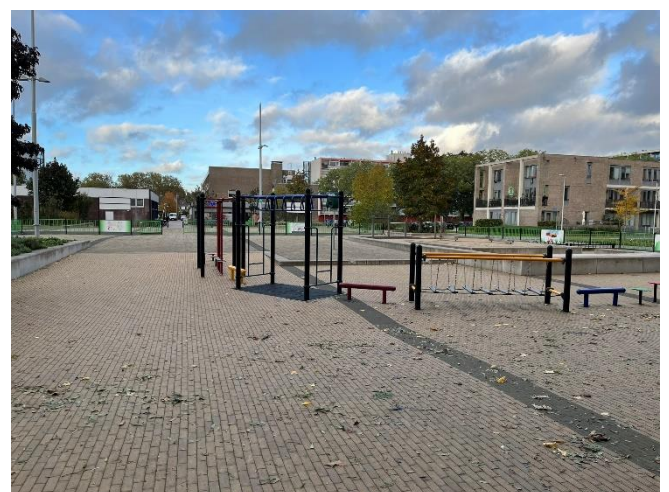
2.2. Faciliteiten en voorzieningen

Het plein en zijn directe omgeving kennen verschillende voorzieningen. Aan de noordzijde van het plein bevinden zich een Aldi, bloemenzaak en snackbar. Aan de zuidzijde van het plein staat de Prenter, een multifunctioneel gebouw waarin onder andere de school Tijn Uijlenspiegel zich bevindt. Direct grenzend aan de voorzijde van de Prenter ligt het schoolplein. Aan de achterzijde van de Prenter zit een BSO en Kinderopvang.

Het Grote Geusplein zelf bestaat uit veel verharding en kent weinig groen. Dit geldt ook voor het schoolplein. Er staat één speeltoestel op het plein en verder bestaat het uit tegels en enkele hoogteverschillen.

Afbeelding 2: Grote Geusplein met zicht op de Prenter

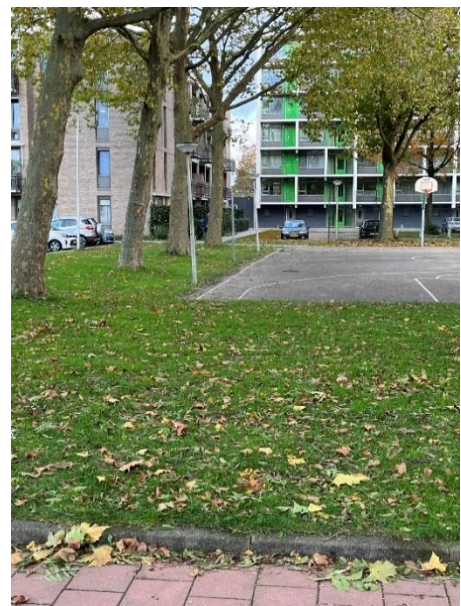
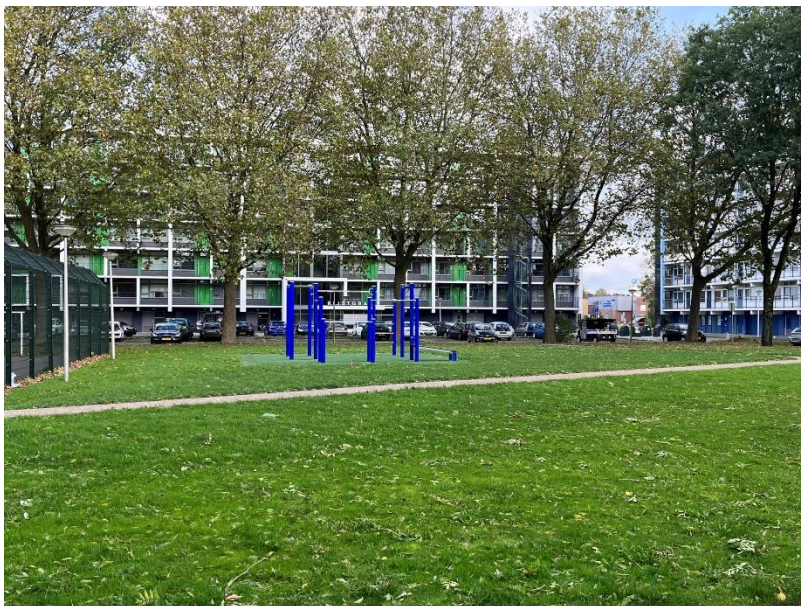
Afbeeldingen 3 en 4: Schoolplein Tijn Uilenspiegel

De groenstroken ten oosten en westen van de Aldi kennen een aantal wandelpaden.

Afbeeldingen 5 en 6: groenstroken rondom de Aldi

De groenstrook ten oosten van de Prenter biedt een aantal sportvoorzieningen: een basketbalveldje, een pannakooi en een klein fitnessapparaat.

Afbeeldingen 7 en 8: fitnessapparaat en basketbalveldje

De groenstrook ten westen van de Prenter is grotendeels ingevuld door een speeltuin.

Afbeeldingen 9 en 10: speeltuin

2.2.1. Ontwikkelingen Grote Geusplein

In 2024 spelen een aantal ruimtelijke ontwikkelingen in dit gebied. De Aldi gaat uitbreiden aan de westelijke kant; de huidige cafetaria verdwijnt. Op de plek van de cafetaria komen parkeerplaatsen. De uitbreiding betekent ook dat de standplaatsen verplaatst worden naar de voorzijde van de Aldi (aan de kant van het schoolplein). In het gebouw waar nu de bloemenzaak zit, komt hoogstwaarschijnlijk een nieuwe snackbar (verhuur door de eigenaar van het pand, de Aldi). Kunstwerk 'De Poes' dat nu aan de zijkant van de Aldi staat, moet door de uitbreiding een nieuwe plek krijgen in de wijk.

2.3. Demografische gegevens

De wijk de Hagen (breder dan het Grote Geusplein) heeft 4.000 inwoners, waarvan 47% man is en 53% vrouw. Relatief gezien is er een grote groep 25 tot 45-jarigen (45%). De Hagen heeft in vergelijking met andere Nederlandse buurten een hoog percentage inwoners met een westerse migratieachtergrond (8%). Het percentage mensen met een niet-westerse migratieachtergrond bedraagt 30% en 53% heeft geen migratieachtergrond. Een relatief hoog percentage van de woningen in de Hagen bestaat uit huurwoningen (90%).

Onderwerp	Dimensie	Schaalniveau	Score
Demografische samenstelling	Inwoneraantal (2023)	De Hagen	4.000
	Geslacht (2023)	De Hagen	Mannen: 1.880 (47,0%) Vrouwen: 2.125 (53,0%)
	Leeftijdsopbouw (2023)	De Hagen	Zie tabel 2
	Autochtoon/allochtoon	De Hagen	Autochtoon: 70% Allochtoon: 30% waarvan: <i>Westers: 8%</i> <i>Marokko: 8%</i> <i>Nederlandse Antillen/Aruba: 1%</i> <i>Suriname: 2%</i> <i>Turkije: 3%</i> <i>Overig niet- westers: 8%</i>

	Opleidingsniveau (2021) (15-75 jaar)*	De Hagen	960 Laag: 34,8% 1.340 Middelbaar: 48,5% 460 Hoog: 16,7% Totaal: 2.760
	Inkomensniveau (2021)	De Hagen	Gemiddelde bruto jaarinkomen in de wijk De Hagen: € 23.500

Tabel 1: Demografische samenstelling De Hagen

* Laag= basisonderwijs, vmbo, eerste drie leerjaren havo/vwo en praktijkonderwijs

Middelbaar= bovenbouw havo/vwo en mbo 2, 3 en 4

Hoog= HBO of WO. De propedeusefase valt nog onder middelbaar.

Leeftijdscategorie	Aantal inwoners
0 tot en met 14 jaar	610
15 tot en met 24 jaar	390
25 tot en met 44 jaar	990
45 tot en met 64 jaar	900
65 jaar en ouder	1.100

Tabel 2: Leeftijdopbouw De Hagen

2.4. Beeld van de wijk

In de media wordt niet altijd een positief beeld van de wijk geschetst. Met name in 2020 is de wijk veelvuldig in het (regionale en lokale) nieuws geweest vanwege politie invallen, autobranden tijdens de jaarwisseling en vernielingen. De gemeente Vijfheerenlanden is in 2021 gestart met een 'Wijkaanpak De Hagen-Vianen'. In deze wijkaanpak is en wordt er extra inzet gepleegd op de thema's Veiligheid, Ontmoeten, Meedoen, Aantrekkelijke, schone en hele wijk en Opgroeien met kansen (tegenaan ongelijke kansen in het onderwijs). Een effectmeting na twee jaar laat een positieve ontwikkeling zien op de volgende indicatoren²:

- **Veiligheidsgevoel** van een 6,3 in 2020 naar een 6,9 in 2022.
De score voor de veiligheidsbeleving wordt bepaald door de veiligheidsbeleving en de mate waarin sociale overlast wordt ervaren.
- **Participatie** van een 7,3 in 2020 naar een 7,5 in 2022.
Bij participatie gaat het om wel of geen werk, re-integratie en opleiding, doen van mantelzorg of vrijwilligerswerk en de betrokkenheid bij het verenigingsleven en deelname aan activiteiten.
- **Sociale samenhang** van een 5,6 in 2020 naar een 5,7 in 2022.
Hierbij gaat het over de samenhang of cohesie in de buurt en de bereidheid om zich in te zetten voor de buurt.
- **Waardering openbare ruimte** van een 5,9 in 2020 naar een 6,0 in 2022.
Bij waardering openbare ruimte gaat het over wat nodig is voor een schone wijk, voldoende groen in de wijk, begaanbaarheid van de wijk en kapotte spullen in de wijk.

Op basis van bovenstaande informatie kan gesteld worden dat de wijk Vianen-De Hagen een multiculturele wijk is die diverse sociaal-maatschappelijke uitdagingen kent.

² Raadsinformatiebrief 'Voorzetten wijkaanpak De Hagen Vianen – bijlage Overzicht Wijkaanpak De Hagen 22-03-2023 (<https://ap.lc/1hllg>)

3. Participatie

De gemeente Vijfheerenlanden zet verschillende interventies in om de sociaal-maatschappelijke uitdagingen in deze wijk het hoofd te bieden. Eén van de uitdagingen is het verminderen van het aantal bewoners met een beweegachterstand. Op dit moment is er weinig groen in de openbare ruimte en is er weinig aanleiding om te gaan bewegen of sporten. De grotere sportaccommodaties bevinden zich niet in de directe nabijheid. De gemeente Vijfheerenlanden streeft er dan ook naar om de openbare ruimte meer in te zetten als sport-, beweeg- en ontmoetingsplek.

3.1. Participatie

Om te komen tot een beweegvriendelijke en uitnodigende buitenruimte is het van belang om de directe gebruikers en omwonenden hierbij te betrekken (participatie). Dit sluit ook aan bij de uitgangspunten beweegvriendelijke omgeving die het Kenniscentrum Sport en Bewegen heeft opgesteld (zie paragraaf 1.2.1).

Doel van de participatie is het komen tot een breed gedragen ontwerp voor de herinrichting van het Grote Geusplein in Vianen. Het ontwerp nodigt uit tot sporten en bewegen en draagt op deze manier bij aan de leefbaarheid van de wijk.

3.2. Aanpak

Het participatietraject had betrekking op het Grote Geusplein en de vier groenstroken (zie afbeelding 1). De participatie heeft zich gericht op het probleem (hoe meer bewegen en sporten buiten) en de verbetermogelijkheden.

De Aldi op het Grote Geusplein heeft plannen om uit te breiden en heeft hierin ook de eerste stappen gezet (o.a. vergunningsaanvraag). Deze uitbreiding, mobiliteit, parkeren en de economische activiteit van dit plein vallen buiten de scope van participatie. De verbouwingsplannen van de Aldi en de gevolgen voor de openbare ruimte zijn wel meegenomen in het schetsontwerp.

De participatie is via een aantal fases verlopen:

- Gesprekken met stakeholders;
- SWOT-analyse Grote Geusplein;
- Gesprekken met bewoners (via de stakeholders) d.m.v. zogenaamde 'postergesprekken'.

Alle input die in de participatiefase is opgehaald is door stedenbouwkundig bureau IMOSS verzameld en is tezamen met bestaand gemeentelijk beleid als uitgangspunt genomen voor het schetsontwerp.

3.3. Stakeholders als ambassadeurs en contactpersoon

In de participatiefase is een aantal stakeholders gesproken die vrijwel dagelijks/wekelijks op het Grote Geusplein te vinden zijn en in goed contact staan met de bewoners. Met elke stakeholder is uitgebreid gesproken over de wijk, zijn inwoners, kansen om meer te bewegen en sporten, welke vragen en wensen er leven en op welke manier zij zich inzetten in de wijk.

De volgende stakeholders zijn gesproken:

- Stichting de Hagen;
- VVE Bascule;
- Buurtsportcoach en vakleerkracht Bewegingsonderwijs;
- JOGG-adviseur;
- Jongerenopbouwwerker;
- Locatie coördinator Tijl Uilenspiegel en aantal leerkrachten;
- Projectleider uitbreiding Aldi;
- Wijkagent.

Op basis van deze gesprekken en hun advies t.a.v. de participatie in fase 2 (betrekken inwoners) is -in overleg met gemeente en opdrachtgever- besloten om de input van de bewoners via de stakeholders op te halen. Het vertrouwen van de inwoners richting externe partijen/overheid is laag; evenals de betrokkenheid bij hun wijk. Daarnaast vormt taal vaak een barrière en komen bewoners weinig buiten. De stakeholders zijn een vertrouwd gezicht in de wijk en ze hebben direct contact met de bewoners. Zij zijn daarom de vooruitgeschoven post om de participatie verder op te pakken.

3.4. SWOT-analyse Grote Geusplein

Op basis van de input van de stakeholders is er een SWOT-analyse (sterkte-zwakte analyse) opgesteld t.a.v. de huidige situatie in de wijk. Op de volgende pagina is deze analyse te vinden. In de SWOT-analyse staan de sterke en zwakke punten van de wijk (betreffende de beweegvriendelijkheid van de omgeving) benoemd, evenals de kansen en risico's. Op basis van deze SWOT-analyse (waarin de belangrijkste input van de stakeholders is verwerkt) en de uitgebreide input vanuit de gesprekken met de stakeholders is er een aantal posters ontwikkeld met beelden over hoe een beweegvriendelijke openbare ruimte eruit kan zien. Doel van de posters was het gericht ophalen van informatie en voorkeuren voor de inrichting bij bewoners.

SWOT-analyse Grote Geusplein

Sterke punten	Zwakke punten
• Voldoende sportplekken voor jongeren. • Er is een pluktuin bij de Aldi, maar dat weet bijna niemand. Meer bekendheid aan geven.	• Groepsvorming / zeer gescheiden groepen. • Veel overlast hondenpoep. • Overlast van sportende jongeren (ballen in voortuin). • Te veel tegels, te weinig groen (zorgt ook voor hittestress). • Er zijn geen uitdagende speelactiviteiten mogelijk. • Versteend schoolplein. • Vandalisme. • Donkere hoekjes rondom cafetaria en garage zorgen voor ongewenst gedrag jongeren.
Kansen	Bedreigingen
• Meer groen / wildbloei / bosschages (ook kansen voor ontmoeting, samen onderhouden). Groene parkeerplaatsen. • Meer speelplekken voor jonge kinderen. • Donkere hoekjes op fijne manier verlichten (meer sociale controle). • Andere inrichting zodat groepsvorming wordt tegengegaan/groepen zich meer verdelen. • Vergroening van het schoolplein. • Betere verdeling van de sportplekken. • Meer mogelijkheden voor ontmoeting creëren. Bijvoorbeeld picknickbanken of beweegbanken. • Hondenspeeltuin. • Calisthenics toestel uitbreiden, maak hier een urban hoek van. • Biedt meer mogelijkheden voor meiden en senioren. • De 2 groene plekken naast de Aldi worden erg weinig gebruikt. Kans om beweegvriendelijk in te richten.	• Er is veel vandalisme in de wijk (vuurwerk, dingen slopen). • Let op zandbak/spelen met zand. School en ouders houden niet van teveel modder naar binnen lopen.

3.5. Samen aan de slag met bewoners

De posters vormden de basis voor de gesprekken van de stakeholders met de bewoners. Elke poster bestond uit een aantal afbeeldingen op basis van een thema. Bewoners konden door het plakken van groene en rode stickers aangeven welke afbeeldingen hen het meeste aanspraken.

Er is hierbij onderscheid gemaakt in vier doelgroepen:

1. Kinderen
2. Jongeren
3. Volwassenen
4. Senioren

En daarbij waren er verschillende vragen en thema's per poster:

- A. Waar vind jij het fijn spelen? (veiligheid kinderen)
open plekken – knusse plekken – half-open plekken
- B. Wat vind jij een prettige plek om buiten te zijn? (veiligheid jongeren)
open plekken – gezellige plekken – de drukke plekken
- C. Wat vindt u een prettige plek om buiten te zijn? (veiligheid volwassenen/senioren)
plekken met overzicht – plekken met duidelijke regels – de drukke plekken
- D. Wat doe jij graag buiten? (sporten en bewegen kinderen)
zelf iets verzinnen – spelen in de speeltuin – wedstrijdje doen

- E. Waarvoor ga jij naar buiten (sporten en bewegen jongeren)
ontspanning – sporten – spel
- F. Waarvoor gaat u naar buiten? (sporten en bewegen volwassenen/senioren)
ontspanning – sporten – begeleiden
- G. Hoe krijg jij zin om iets te doen? (energie kinderen)
uitrusten – iets nieuws ontdekken – samen dingen doen
- H. Waar krijg jij energie van? (energie jongeren)
ontspanning – spel – samen dingen doen
- I. Waar krijgt u energie van? (energie volwassenen/senioren)
ontspanning – spel – samen dingen doen

WAAR VIND JIJ HET FIJN SPELEN?

OPEN PLEKKEN

Denk aan plekken waar je ver kunt kijken, waar grote open ruimtes zijn en waar je anderen kunt zien.

.....

.....

.....

KNUSSE PLEKKEN

Denk aan kleine plekken waar je met een paar kinderen tegelijk speelt, plekken waar je kunt verstoppen, plekken omringd met planten of struiken.

.....

.....

.....

HALF-OPEN PLEKKEN

Denk aan plekken met een dak van bomen, een pergola of bijvoorbeeld een plek in een kleine kuil.

.....

.....

.....

VEILIGHEID KINDEREN

Afbeelding 11: Eén van de posters die gebruikt is bij het gesprek met kinderen

WAAR KRIJG JIJ ENERGIE VAN?

ONTSPANNING

Denk aan een stukje wandelen of fietsen, de hond uitlaten, anderen ontmoeten, verkoeling zoeken bij lekker weer.

SPEL

Denk aan een potje tafeltennis, basketbal, een spel onder begeleiding van een coach of volwassene, of een eigen bedacht spel.

SAMEN DINGEN DOEN

Denk aan activiteiten die georganiseerd worden in de buurt, of zelf anderen opzoeken om iets te doen.

ENERGIE JONGEREN

Afbeelding 12: Eén van de posters die gebruikt is tijdens het gesprek met de jongeren

De stakeholders hebben de posters besproken met de volgende doelgroepen:

- Alle kinderen van de Tijl Uilenspiegel;
- Kinderwijkraad;
- Drie groepen jongeren (rond de 30 personen, mix van jongens en meisjes, 10 tot 20 jaar);
- Koffieclub dames (senioren);
- Ouderraad Tijl Uilenspiegel.

3.6. Resultaten postergesprekken

In grote lijn zijn dit de belangrijkste uitkomsten van de postergesprekken:

Kinderen

- Knusse plekken waar ze kunnen spelen, plekken waar je je kunt verstoppen met veel groen.
- Grote voorkeur voor halfopen plekken met bijvoorbeeld een kleine kuil waarin ze kunnen spelen.
- Uitdagende klim- en speeltoestellen die verbonden zijn met elkaar.
- Spelen in de speeltuin en wedstrijdjjes doen.
- Een rustige plek waar je even kunt uitrusten of alleen kan zijn.
- Iets nieuws ontdekken in een groene omgeving.

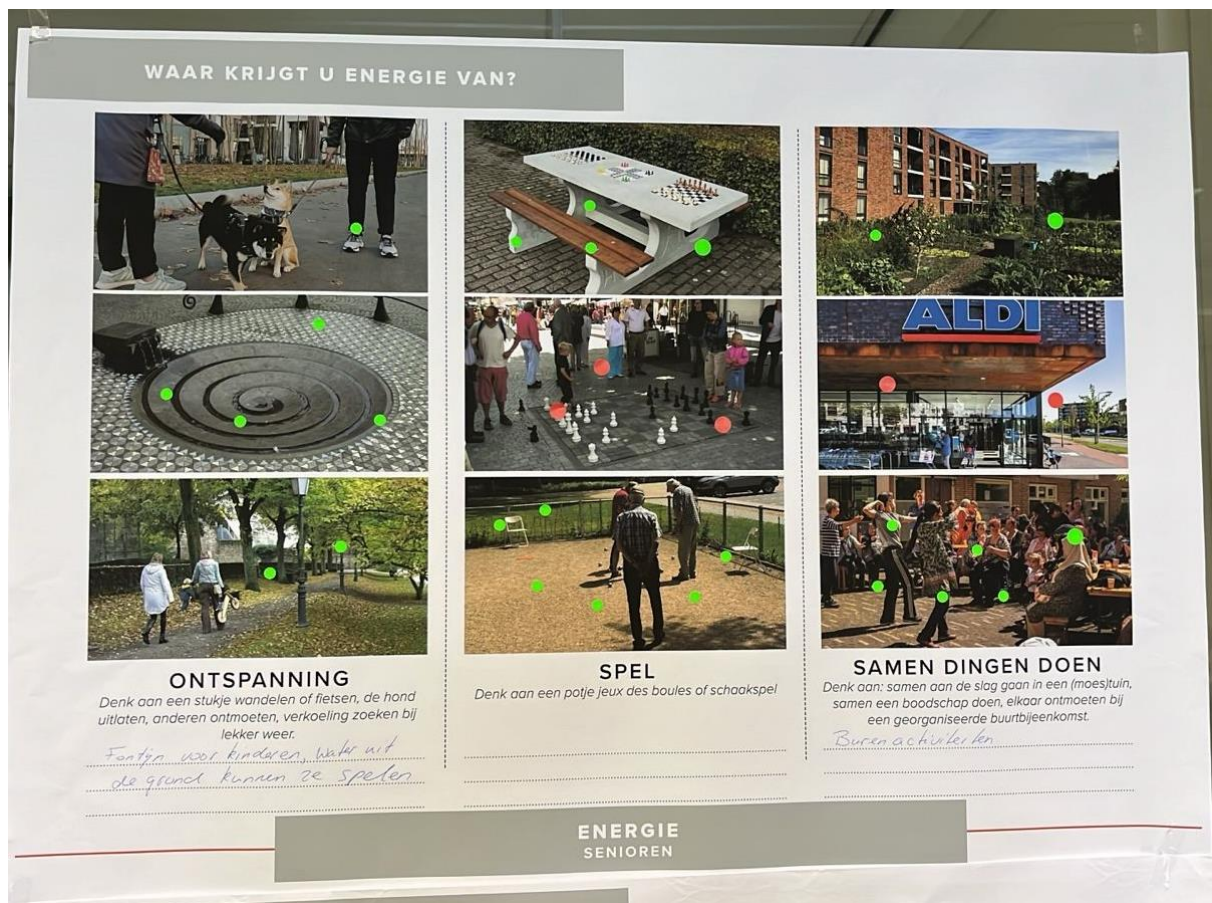
Afbeelding 13: Input van groep 7-8 kinderen van basisschool Tijl Uilenspiegel

Jongeren

- Willen sporten en chillen: bootcamp, voetbal, (kick)boksen, basketbal.
- Vrienden ontmoeten.

Volwassenen en senioren

- Sporten en begeleiden van kinderen.
- Samen dingen doen en spel (jeu de boules/schaaktafels) scoren heel hoog (burenaactiviteiten).
- Behoeftte aan plekken (met schaduw) met duidelijke regels en zitplekken voor 55+.
- Groene omgeving.

Afbeelding 14: Input van senioren

Rode draad in de reacties is het gemis aan groen in de wijk. IMOSS heeft op basis van de input van de stakeholders (inclusief de SWOT-analyse), de uitkomsten van de postergesprekken en gemeentelijk beleid het schetsontwerp opgesteld.

4. Schetsontwerp Grote Geusplein

Het schetsontwerp is als aparte bijlage aan dit rapport toegevoegd. In dit hoofdstuk wordt het schetsontwerp op hoofdlijnen toegelicht. Dit schetsontwerp geeft de gedroomde situatie weer. Afhankelijk van het beschikbare budget stelt de gemeente uiteindelijk vast welke aanpassingen gedaan worden.

4.1. Ambitie en visie

In de visie borduurt IMOSS door op de bestaande situatie. Deze wordt voor een belangrijk deel bepaald door de uitgesproken stedenbouwkundige opzet van de wijk. De groene hoven stralen rust uit en worden omarmd door de aangrenzende woongebouwen. Het zijn de tuinen van de bewoners. De centrale 'strip' waarin onder meer de Prenter en de Aldi gelegen zijn, vormt een meer anonieme zone die ook de ruimtelijke verbinding maakt met het de omgeving. Onderling gaan de ruimtes een interactie aan: ze zijn complementair. De basis van dit idee is te vatten in een ruimtelijk concept van 'rust' en 'reuring'.

Het schetsontwerp gaat uit van drie soorten buitenruimtes:

- Een beweegvriendelijke buitenruimte.
- Een integrale buitenruimte.
- Een toekomstbestendige buitenruimte.

4.1.1. Een beweegvriendelijke buitenruimte

- Aantrekkelijke en gevarieerde plekken om te bewegen.
- Verschillende manieren van bewegen: van sport- en speeltoestellen tot wandelen, fietsen en eigen invulling/fantasie.
- Energievoorziening: uitrusten, eten, ontdekken.
- Aanbod in diverse vorm en met oog op verschillende doelgroepen.
- Veilige, vanzelfsprekende en prettige routes die plekken verbinden.

4.1.2. Een integrale buitenruimte

- Hiërarchie in ruimtes: van privé > parochiaal > samen > openbaar.
- De menselijke maat terug.
- Het Grote Geusplein als verbindende plek.
- Aanwezige kwaliteiten per plek benutten.
- Identiteiten van de verschillende velden versterken.
- Samenhang in het openbaar gebied: eenheid in materiaalgebruik, meubilair e.d.

4.1.3. Een toekomstbestendige buitenruimte

- Meer groen, minder grijs: prettig klimaat op straat, gezonde en aantrekkelijke omgeving om te bewegen
- Aandacht voor biodiversiteit, robuustheid van het groensysteem en een gezonde bodem: gezonde leefomgeving.
- Voldoende bomen en struiken zorgen voor schaduw op plekken en langs routes.

- Hinder door wateroverlast of schade door droogte in het openbaar gebied voorkomen - aandacht voor de robuustheid van het watersysteem (parkeerplaatsen buiten beschouwing).
- Materiaalkeuze op straat en aan gevels (hitte tegengaan).

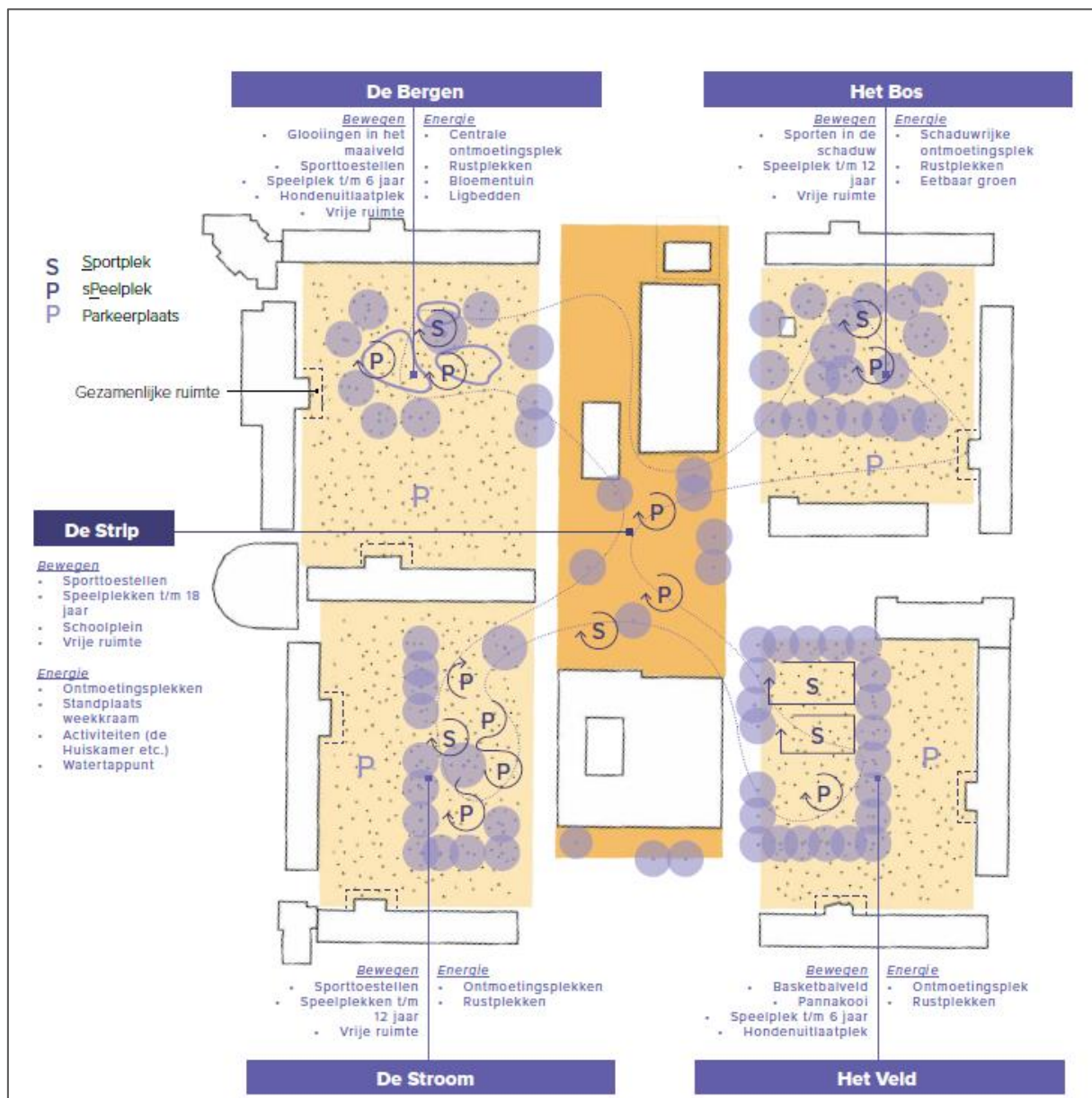
4.2. Het concept

Het inrichtingsconcept sluit aan bij de visie en gaat uit van bestaande kwaliteiten in het gebied. Elke ruimte heeft een eigen gebruik en eigen sfeer, die worden versterkt in het ontwerp. Hierdoor ontstaat herkenbaarheid. De velden zijn onderling verbonden door logische routes die in het zicht van woningen en voorzieningen liggen en 's nachts goed worden verlicht. Paden leiden van plek naar plek: binnen het gebied of tot daarbuiten. In elke ruimte is iets anders te zien of te doen voor diverse doelgroepen. Op die manier vullen de ruimtes elkaar aan: er ontstaat een geheel.

Afbeelding 15: Het schetsontwerp (zie voor toelichting de aparte bijlage)

Er zijn vijf deelgebieden in de wijk ontworpen die allen op elkaar aansluiten. Elk deelgebied richt zich op een doelgroep en zorgt voor een gevarieerd sport-, beweeg, en speelaanbod.

Afbeelding 16: De deelgebieden met sport-en speelplekken

5. Implementatieplan

Het schetsontwerp geeft een goede basis om de volgende stappen te kunnen zetten in het aanpassen van het Grote Geusplein om te komen tot een meer beweegvriendelijke en uitnodigende openbare ruimte. De toepassing van het BVO-model is hierin een belangrijk uitgangspunt.

5.1. Financieel kader

Bij de start van dit fieldlab en tijdens het vervolgproces was er geen financieel kader vanuit de gemeente beschikbaar. Dit heeft tot gevolg dat er op dit moment geen vastgesteld budget is dat ingezet kan worden ter verbetering van het Grote Geusplein. De gemeente stelt zelf op basis van het schetsontwerp een financiële raming op; op basis hiervan bepaalt het gemeentebestuur wanneer welke middelen beschikbaar komen voor aanpassingen aan het Grote Geusplein.

5.2. BVO-model: Orgware

De orgware bevat alles wat betreft het proces om te komen tot het zichtbare aanbod; dus alles achter de hardware en software. Omdat er nog geen financiële middelen beschikbaar zijn, is gemeentelijke inzet op de orgware belangrijk om de volgende stap in dit projecten te kunnen zetten.

5.2.1. Bestuurlijk proces

Er is bestuurlijk draagvlak voor de aanpak van de sociaal-maatschappelijke uitdagingen in deze wijk. Er is in 2021 een wijkaanpak ontwikkeld en hiervoor zijn middelen beschikbaar gesteld om o.a. een opbouwwerker (jongerenwerker) en programmanager aan te stellen. In maart 2023 heeft het College van Burgemeester & Wethouders besloten om de wijkaanpak te continueren waarbij de extra aandacht voor deze wijk wel geleidelijk wordt afgebouwd.

Belangrijk onderdeel binnen de implementatie van dit fieldlab is besluitvorming van de gemeenteraad ten aanzien van beschikbaar budget voor de aanpassingen aan het Grote Geusplein. Eerste stap hierin is draagvlak creëren bij het gemeentebestuur door een integraal voorstel neer te leggen bij het College van Burgemeester en Wethouders.

Een andere stap die genomen kan worden is het inzetten van bestaande budgetten en middelen voor kleine aanpassingen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan renovatiebudgetten of middelen voor onderhoud en beheer. Maar wellicht bieden de middelen die beschikbaar zijn vanuit GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) ook mogelijkheden in het kader van gezondheid en preventie.

Tijdens het besluitvormingsproces is het van belang om de stakeholders tussentijds te informeren over de voortgang. Zo kunnen zij ook bewoners weer informeren over de laatste stand van zaken. Dit kan via de bestaande overlegstructuren en communicatiekanalen.

5.2.2. Participatieproces

Met dit fieldlab is een start gemaakt met participatie onder bewoners met betrekking tot sporten en bewegen. Dit proces is echter met de afronding van het fieldlab nog niet klaar. Het schetsontwerp

biedt de basis en geeft daarnaast keuzemogelijkheden via een menukaart. Na toekenning van budget is het van belang de participatie voort te zetten. Welke concrete keuzes moeten nog gemaakt worden ten aanzien van de inrichting en wat hebben inwoners hierin nog te kiezen?

Start het participatieproces weer bij de stakeholders. Zij hebben toegang tot de bewoners en kunnen samen met hen (eventueel onder begeleiding) de te maken keuzes bespreken en ophalen wat hun voorkeur heeft. Sluit ook aan bij bestaande activiteiten om bewoners te bereiken. Welke keuzes leg je de bewoners voor, hoe willen inwoners betrokken zijn, wat willen ze zelf bijdragen en hoe willen ze betrokken blijven?

5.3. BVO-model: Hardware

De hardware bestaat uit de fysieke (sport)infrastructuur die voor iedereen toegankelijk is en die sporten, spelen en bewegen faciliteert. Het schetsontwerp vormt de basis voor de aanpassingen en/of vernieuwingen die nodig zijn voor een beweegvriendelijk plein.

Zoals uit het schetsontwerp blijkt, is de wijk opgedeeld in vijf deelgebieden:

1. De Strip
2. De Bergen
3. Het Bos
4. Het Veld
5. De Stroom

Elk deelgebied biedt sport-, speel en ontmoetingsmogelijkheden. Dit betekent dat bij de realisatie van (delen van) het schetsontwerp er verschillende interne en externe stakeholders betrokken moeten worden. Intern zijn dit in ieder geval de Stedenbouwkunde, Beheer & Onderhoud, Sport, Wijken, Onderwijs en Jongerenwerk. Externe stakeholders zijn in ieder geval de buurtsportcoach, de jongerenopbouwwerker, de school, de Aldi en de standplaatshouders.

Het is -gezien de diversiteit van de betrokkenen- van belang om integraal samen te werken. Dit kan bijvoorbeeld in een projectgroep. Binnen de projectgroep worden afspraken gemaakt over taken en verantwoordelijkheden (wie stuurt de uitvoering aan, is er een aanbesteding nodig, wie informeert de bewoners over de plannen e.d.) en over het vervolgproces na de aanpassingen in de wijk (coördinatie software, communicatie, afspraken over beheer en onderhoud enz).

5.4. BVO-model: Software

Software staat voor het sport- en beweegaanbod. Om mensen in beweging te krijgen is alleen het aanbieden van een beweegvriendelijke omgeving vaak onvoldoende. Mensen moeten ook gestimuleerd worden om de hardware ook daadwerkelijk te gebruiken. Sinds 2023 is er een gevarieerd aanbod aan sporten en bewegen in de wijk. Dit wordt georganiseerd door Team Sportservice provincie Utrecht en richt zich op verschillende doelgroepen.

Het programma 'De Hagen in beweging' zag er in het najaar van 2023 als volgt uit:

Wanneer	Wat	Waar	Wie
Maandag	Voetbal	Veldje naast de Prenter	Meiden 6+
Dinsdag	Voetbal	Veldje naast de Prenter	Jongens 6+ / Jongens 12+
Woensdag	Gymmen op en rond de stoel	Huiskamer naast de Prenter	50+
	Naschoolse activiteit	Veldje naast de Prenter	6-12 jaar
	Buitenfitness & bootcamp	Veldje naast de Prenter	18+
	Vrouwen gym	Gymzaal de Prenter	16+
Donderdag	Basketbal	Veldje naast de Prenter	10+
Vrijdag	Wandelen	Start voor de Prenter	Iedereen is welkom

Tabel 3: Programma 'De Hagen in beweging'

Betrek Team Sportservice in een vroeg stadium bij de aanpassingen op het plein; ze kunnen dan meedenken over passende activiteiten en dit opnemen in hun Programma De Hagen in Beweging. De betrokken professionals in de wijk (zoals de jongerenwerker) zijn van belang om te zorgen dat er voldoende toezicht is op een eerlijk gebruik van de omgeving. Wanneer de activiteiten en de gebruikers de omgeving als veilig ervaren, is de kans het grootst dat de aanpassingen daadwerkelijk een succes worden.

In het voorjaar van 2024 worden de activiteiten weer hervat. Dit kan binnen de bestaande voorzieningen en structuren in de wijk. Om het gebruik van de nieuwe voorzieningen in de toekomst te stimuleren is het slim om sporttoestellen van beweeginstructies te voorzien. Daarnaast kunnen de professionals in de wijk activiteiten organiseren om bewoners kennis te laten maken met de nieuwe sport-, beweeg- en speelmogelijkheden. Hierbij wordt toegelicht hoe de voorzieningen correct en veilig gebruikt kunnen worden en kunnen ze bewoners stimuleren en enthousiasmeren om er gebruik van te maken.

Naast activiteiten en een veilige omgeving is het ook belangrijk dat bewoners weten dat er meer gesport kan worden in hun directe omgeving. Naast de bestaande communicatie van de activiteiten, kunnen er tijdelijk extra communicatiemiddelen worden ingezet. Denk hierbij aan een inloopmiddag in de Prenter waarbij inwoners geïnformeerd worden over de aanpassingen, de organisatie van een sport- en beweegmiddag waarbij bewoners een rondleiding krijgen door de wijk over alle mogelijkheden of een wijktoernooi waarbij er op verschillende plekken wedstrijdjes worden gehouden.

Afbeelding 17: Poster met het activiteitenprogramma

5.5. Tot slot

Het komen tot een beweegvriendelijke omgeving is altijd maatwerk en hangt af van diverse factoren (zoals financiële middelen, bestaande infrastructuur en demografische kenmerken van bewoners). Het Grote Geusplein en de directe omgeving met de vier groenstroken bieden veel kansen en

mogelijkheden om verdere stappen te zetten naar een beweegvriendelijke buitenruimte. Met dit plan, het schetsontwerp, de kennis van de wensen en voorkeuren van bewoners en de grote betrokkenheid van de professionals in de wijk kunnen er toekomstbestendige keuzes gemaakt worden die er voor zorgen dat de openbare ruimte in de Hagen een fijne plek wordt om te sporten, bewegen, spelen en te ontmoeten.